

A Fővárosi Ítéltábla dr. Szabó Katalin ügyvéd (fél címe 3) által képviselt felperes neve (felperes címe) felperesnek - a dr. Ritter Marianna ügyvéd fél címe 1) által képviselt I.rendű alperes neve (I.rendű alperes címe) I. rendű és a dr. Majoros Melinda jogtanácsos (fél címe 2) által képviselt II.rendű alperes neve (II.rendű alperes címe) II. rendű alperesek - mint a ...özponti Kórház és Intézményei jogutódjai - ellen kártérítés iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 2015. május 29. napján kelt 10.P.23.858/2011/95. számú ítélete ellen a felperes részéről 98. sorszám alatt, az I. rendű alperes részéről 96. sorszám alatt, valamint a II. rendű alperes részéről 97. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja, és a felperest megillető nem vagyoni kártérítés összegét 3.500.000 (Hárommillió-ötszázezer) forintra leszállítja. Az I-II. rendű alperesek szakértői díj fizetési kötelezettségét 413.466 (Négyszáztizenháromezer-négyszázhatvanhat) forintra leszállítja, míg az állam által viselt szakértői díj összegét 413.467 (Négyszáztizenháromezer-négyszázhatvanhét) forintra felemeli.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi az I-II. rendű alpereseket, hogy - 15 napon belül - fizessenek meg a felperesnek 30.000 (Harmincezer) forint fellebbezési eljárási költséget.

A le nem rótt 967.100 (Kilencszázhatvanhétezer-egyszáz) forint fellebbezési eljárási illetéket az állam viseli.

Ez ellen az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

A felperesnél 2005 februárjában a véres, nyákos székürítések háttérében végzett vizsgálatok és a szövettani mintavétel rosszindulatú végbéldaganatot igazoltak, ezért 2005. február 28-ától május 4-éig az Országos Onkológiai Intézetben sugárterápiában részesült. A felperest a ...Kórház és Intézményei (...KI) sebészetén 2005. március 4. és április 29. között a végbél rosszindulatú daganata miatt kezelték, március 9-én a végbéltumor miatt megműtötték. Miután bélmozgás, széklettovábbítás nem indult meg, 2005. március 17-én másodjára is megműtötték, a bélelzáródást okozó bélösszenövéseket oldották, vendégvégbélnyílás kihelyezésére került sor. A második műtét után sebe elgennyedt, a seb környékéről bűzös váladék ürült, a konzervatív terápia hatására sebei feltisztultak. A felperes onkológiai kezelése 2005. június 4-étől 2005. szeptember végéig

tartott. A 2005. november 3-ai és a 2006. május 31-ei CT vizsgálat egy, a húgyhólyag hátsó falához rögzített kóros, a keresztcsont előtti oda nem illő elváltozást írt le, benne egy 8 centiméter hosszúságú drain csővel, amit a röntgenfelvétel is megerősített. A felperes 2005. december 6-án került újra felvételre a sebészetre dysuriás panaszokat okozó visszahagyott idegentest, valamint beszűkült sztóma miatt. Másnap a felperest harmadszor is megműtötték, sztóma korrekciót végeztek, azonban az idegentestet a röntgen és a CT által jelzett hely látóterébe nem tudták hozni, a preparálás során a hólyag megsérült, ezért a műtétet nem folytatták. A felperes munkaképesség csökkenése össz-szervezeti szempontból 100%-os. A felperesnél urológiai problémái mellett merevedési zavar jelentkezett, a hasa eldeformálódott, bekeményedett. A 2006. október 11-ei CT szerint a drain helye változatlan, a drain cső eltávolítására 2007 júliusában a Budai Irgalmasrendi Kórházban került sor.

A felperes végleges keresetében az I-II. rendű alpereseket egyetemlegesen kérte kötelezni 7.000.000 forint nem vagyoni kára és járuléka megtérítésére. Vagyoni kártérítésként gyógyszerek, kötszerek címén 30.000 forint, kórházi látogatás többletköltsége címén 13.200 forint, gyermekfelügyelet többletköltsége címén 50.000 forint, közlekedési költség címén 15.750 forint, a kórházba vitt élelmiszer többletköltségeként 15.000 forint, valamint gyógyszerköltség címén 89.779 forint és járulékai megfizetésére tartott igényt.

Az I-II. rendű alperesek érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.

Az elsőfokú bíróság ítéletével egyetemlegesen kötelezte az I-II. rendű alpereseket, hogy fizessenek meg a felperesnek 61.975 forintot és ennek 2005. december 6-ától járó késedelmi kamatát, 5.000.000 forintot és annak 2005. december 7-étől járó késedelmi kamatát, továbbá 89.779 forintot és annak 2009. április 19-étől a kifizetésig járó törvényes mértékű késedelmi kamatát. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Rendelkezése szerint a le nem rótt 432.800 forint illetéket az állam viseli. Az állam által előlegezett 826.933 forint szakértői díjból az I-II. rendű alpereseket 578.850 forint megfizetésére kötelezte az állam javára, a fennmaradó 248.083 forintot - rendelkezése szerint - az állam viseli. Kötelezte továbbá az I-II. rendű alpereseket, hogy fizessenek meg a felperesnek 203.107 forint perköltséget.

Az elsőfokú bíróság a lefolytatott bizonyítás eredményeként, a szóban is kiegészített, a felmerült szakkérdésekre kellően részletezett és indokolt, aggálytalan válaszokat adó igazságügyi orvosszakértői vélemények alapján arra a következtetésre jutott, hogy a drain cső visszahagyására az alperesi jogelőd által végzett kezelés során került sor, ugyanis ezt megelőzően a felperes nem részesült olyan ellátásban, amelynek során drain maradhatott volna vissza. A dokumentációs kötelezettség súlyos megsértését jelentette, hogy a drain ellenőrzésének, mozgatásának, cseréjének, egyéb manipulációjának dokumentálása elmaradt. A felperes helytállóan hivatkozott arra, hogy a drain cső bennhagyása a műtéti kockázat körén kívül eső olyan mulasztás, amely az alperesi jogelőd kártérítő felelősségét megalapozza, ugyanis amennyiben az idegentest nem marad vissza, annak eltávolítását a harmadik műtét során

nem kellett volna megkísérelni, és így a hólyagsérülés sem következik be. Ennek hiányában a felperes urológiai, illetőleg andrológiai panaszai nem, vagy nem ilyen súlyossági fokkal alakultak volna ki. Nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy a felperes panaszai a harmadik műtéti beavatkozást követően jelentkeztek, a hólyagsérülés nem az alapbetegség, a daganat eltávolítása során keletkezett, hanem a harmadik műtét során, az idegentest eltávolításának kísérletekor. Utalt arra is, hogy a felperes az idegentest eltávolítását célzó műtét előtt a lehetséges kockázatokról nem kapott felvilágosítást, ezért nem volt lehetősége arra, hogy esetlegesen a műtét mellőzése mellett döntsön. A szakvélemények alapján úgy foglalt állást: nem lehet megállapítani, hogy a vizeletürítési és merevedési panaszok az első és második beavatkozás kapcsán a műtéti kockázat körében fellépő szövődmények lettek volna, tekintetbe véve azt is, hogy az orvosi dokumentáció alapján a felperesnek ilyen jellegű panaszai 2005. december 7-éig nem voltak, ezért megállapítása szerint a harmadik műtét érintette azt a területet, ahol az idegátvágás megtörténhetett. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint az I-II. rendű alperesek kimentése nem volt eredményes, mert nem zárható ki, hogy a felperes egészségkárosodása a harmadik műtéti beavatkozás során azzal összefüggésben keletkezett, hogy a bent hagyott idegentestet megkísérelték eltávolítani. Utalt arra is, hogy amennyiben a szexuális problémákat a vizelési panaszok csökkentésére használt gyógyszerek okozzák, az alperes felelőssége ugyancsak megállapítható, ugyanis a hólyagsérülés és az ezzel kapcsolatos vizelési problémák is az idegentest eltávolítása miatt következtek be. Kifejtette, hogy az I-II. rendű alpereseknek eltérő álláspontja alakult ki a jogutódlást illetően, ez azonban a felperes igényérvényesítési jogát nem érintheti, a felperessel szemben egyetemesen felelnék. Az elsőfokú bíróság a vizelési panaszok csökkentésére használt gyógyszerek és antibiotikumok igazolt 89.779 forintos költségét az I-II. rendű alperesekre áthárítható, indokolt költségnek fogadta el. Az egyéb vagyoni kárigényeket alátámasztotta a felperes feleségének, valamint ... tanú vallomása. A jelölt gyógyszerek és kötszerek beszerzése indokolt volt, elfogadható, hogy a gyermekek édesapjukat a kórházi tartózkodás alatt látogatták, illetőleg róluk életkorukra figyelemmel gondoskodni kellett, amíg a felperes felesége távol volt a kórházi látogatások kapcsán. A felperes egészségi állapotára tekintettel nem kifogásolható, hogy a műtéteket követő sebkötözésre, kontrollra gépkocsival szállították; a kórházba vitt élelmiszerek szükségessége is megállapítható. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a felperes követelése a 2005. évi ár- és értékviszonyok, a köztudomású üzemanyag és élelmiszerárak alapján nem volt eltúlzott, ezért mérlegeléssel a teljes felszámított költség felét, azaz 61.975 forintot ítélte az I-II. rendű alperesekre áthárítható költségnek. A felperes nem vagyoni kára kapcsán kiemelte, hogy a felperes alapbetegsége az életét negatív irányban befolyásolta, ugyanakkor a tanúk vallomás alátámasztotta, hogy a vizeletürítési, szexuális problémák a felperes életét még inkább hátrányosan befolyásolják. A felperes visszahúzódóvá vált, a közös programokat kerüli, baráti, társadalmi kapcsolatai beszűkültek, gyermekei életében is kevésbé tudja kivenni a részét, fizikai terhelhetősége csökkent, a családban betöltött szerepe hátrányosan változott, szexuális problémái miatt a házastársi kapcsolata is hátrányokat szenvedett, a család egységét is veszélyezteti. Utalt arra is, hogy a felperes testén a műtétek miatt hegesedések maradtak vissza, negyedik műtéti beavatkozást, azzal járó további fájdalmakat, pszichés

megterhelést kellett elviselnie. Mindezen hátrányokat mérlegelve, a káresemény idején fennálló ár- és értékviszonyokat is figyelembe véve 5.000.000 forintot tartott alkalmasnak a felperest ért nem vagyoni hátrány kompenzálására.

Az I. rendű alperes fellebbezése az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatásával a kereset elutasítására irányult. Álláspontja szerint a felperes nem bizonyította az alperesi jogelőd jogellenes károkozó magatartását, illetőleg az ezzel okozati összefüggésben kialakult kárát sem. Utalt arra, hogy a Semmelweis Egyetem Általános Orvostudományi Kar Igazságügyi és Biztosítás-orvostani Intézet szakvéleménye szerint a felperes fennálló vizelési panaszai, merevedési problémái részben a felperes alapbetegségeként diagnosztizált végbélrák betegség kezeléséhez tartozó műtét következménye, részben a kialakult pszichés károsodásokkal magyarázható. A visszamaradt idegentest eltávolításának kísérletekor bekövetkezett húgyhólyagsérülés a beavatkozás szövődményének tekintendő, önmagában nem felróható, a hólyagsérülés eredményezhette a fennálló vizeletürítési problémákat és merevedési zavarokat. Utalt arra is, hogy a 2005. december 6-ai bejegyző nyilatkozat ugyan szűkszavú, szövődmény nem szerepel rajta, de a beteg aláírta, hogy a gyakori szövődményekről, várható körülményekről tájékoztatást kapott. Az ISZKI ...i intézetének szakvéleménye alapján utalt arra is, hogy a vastag- és végbélen végzett sebészeti műtétek kockázatába tartozik a húgyúti és ivarszervi komplikáció fellelése. A felperes jelenlegi állapotát nem a műtétek, hanem az időközben májáttétet is adó rákos végbélbetegsége okozta. Az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta azt a tényt, hogy az egyébként a szakmai tapasztalatok alapján általánosan fennálló javaslat, miszerint nem kötelező az idegentest kivétele, ha az letokolt, gyulladást nem okoz, egy májáttétet is adó, rákos végbélbeteg esetén nem feltétlenül az ilyen betegségben nem szenvedő betegekre vonatkozó leírás szerint értelmezendő. Álláspontja szerint az ISZKI szakvéleményéből az következik, hogy a felperes végbélbetegsége miatt nem tűrte a drain cső ottlétét, ugyanis annak tudata a felperes életminőségét befolyásolta, így a „nem kötelező kivétel” alapesetei az adott esetben nem voltak alkalmazhatók.

A II. rendű alperes fellebbezése ugyancsak az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatásával elsődlegesen a kereset elutasítására irányult, másodlagosan a nem vagyoni kártérítés összegét kérte mérsékelni, harmadlagosan az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezését kérte. Fenntartotta azon álláspontját, amely szerint a kereset a II. rendű alperessel szemben nem érvényesíthető, nem minősül az egészségügyi ellátást nyújtó ...KI jogutódjának. Álláspontja alátámasztására hivatkozott a Kúria Pfv.IV.20.375/2011/6. számú ítéletében foglaltakra. Az elsőfokú bíróság ítéletét azért is jogszabálysértőnek találta, mert a felperes a káresemény idején hatályban volt, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (rég. Ptk.) 339. § (1) bekezdésének konjunktív feltételei fennállását nem igazolta, nem bizonyította a jogellenes, károkozó magatartást, a kárt és a kettő közötti okozati összefüggést sem, így szükségtelen annak vizsgálata, hogy a károkozó ki tudja-e menteni magát a felelősség alól. Állítása szerint a szakértői véleményekből kitűnően a ...KI egyik általa végzett műtéttel sem okozott kárt a felperesnek. A végbélkiirtás, a bélelzáródás és a korrekciós műtétek előkészítése, végzése és az azt követő ellátás is megfelelt a szakma szabályainak. Kiemelte, hogy az első két műtét során életmentő

beavatkozásokat végeztek. Az elsőfokú bíróság a szakértői vélemény megállapításaira is figyelemmel tévesen állapította meg, hogy a felperes károsodása a harmadik műtéttel okozati összefüggésben következett volna be. A felperes által állított egészségkárosodások ugyanis a felperes alapbetegségével, az amiatt szükségessé vált kezelésekkel összefüggésben, illetőleg egyéb olyan okból következtek be, amelyért a ...KI felelőssé nem tehető. Ebből következően az elsőfokú bíróság téves következtetésre jutott a ...KI tájékoztatási kötelezettségét illetően is a 2005. december 7-ei műtét kapcsán. Kiemelte: a felperes jelenlegi állapotát nem a műtétek okozták, hanem a rákos végbélbetegség, amely időközben májáttétet is okozott. Utalt arra, hogy a húgyhólyagsérülés a műtéti kockázat körébe tartozik, gondatlanság vagy szabályszegés ennek kapcsán nem róható fel. A kialakult potenciazavar részben pszichés tényezőkre vezethető vissza, részben a többszörös műtéti hegesedéssel magyarázható. A bélelzáródás, a sebgyógyulás, a hólyagsérülés a műtéti szövődmények körébe esik, ezen elkerülhetetlen kockázatokat vállalhatóként kell mérlegelni, ugyanis ezzel szemben alternatívaként a rövidesen bekövetkező, bizonyos halálos eredmény állt. A húgyhólyagsérülés komplikációját észlelték, elhárították, szakmai szabályszegés ennek során sem történt, urológus részvétele a műtétnél nem volt indokolt. A végbélrák miatti gáti feltárást követő potenciazavar a szakértő szerint is ismert és lehetséges következmény, az életmentő műtét egyik ára, továbbá a felperesnél alkalmazott rákellenes kezelés gyógyszeres formája is káros hatással volt rá. Hangsúlyozta: szakértői megállapítással bizonyított tény, hogy a merevedési zavar a harmadik műtéttel nem függ össze, nem fogadható el ezért a gáttájéki sikertelen feltárást rovására írni a panaszolt jelenséget. Sérelmezte, hogy a felperes a beavatkozásokat megelőző egészségi állapotával kapcsolatos bizonyítékait, így a háziorvosi dokumentációt nem csatolta az iratokhoz, így nem történhetett meg egészségi állapotának összevetése a beavatkozások utáni állapotával. Miután a felperes nem bizonyította, hogy a vizeletürítési és a merevedési panaszai a 2005. decemberi műtéttel állnak összefüggésben, így vagyoni kárigénye sem megalapozott, és nem vagyoni kártérítést is annak ellenére ítélt meg az elsőfokú bíróság a felperes javára, hogy nem történt meg megfelelően a bizonyítás lefolytatása a sérelmezett műtétet megelőző és azt követő megváltozott életvitelére. A felperes ugyanis arra nézve terjesztett elő bizonyítást, hogy a végbélrákos alapbetegsége folytán hogyan változott meg az élete. Hivatkozott arra is, hogy a jogalap bizonyítottsága esetén is eltúlzott a nem vagyoni kártérítés megítélt összege.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperes is fellebbezést terjesztett elő, annak megváltoztatása és a nem vagyoni kártérítés összegének 7.000.000 forintra, a vagyoni kártérítés összegének 123.950 forintra történő felemelése iránt. Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság a 2005. március 9-ei műtét kapcsán nem állapította meg az alperesi jogelőd felelősségét. A 2005. március 4-ei beleegyező nyilatkozat álláspontja szerint sem felel meg az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (Eütv.) 13. §-ának, a műtét lehetséges szövődményeiről ugyanis semmiféle tájékoztatást nem kapott. Utalt arra is, hogy a bélműködési zavar esetén annak okát tisztázandó röntgenvizsgálat elvégzése szükséges, annak több napon át történt elmaradása - dr. ... szakvéleménye és a Sebészeti Szakmai Kollégium protokollja alapján is - szakmai szabályszegésként értékelhető. Érvelése szerint a napokkal korábban elvégzett képalkotó

vizsgálattal el lehetett volna dönteni a konzervatív terápia várható eredményességét, illetőleg a műtét szükségességét. A képalkotó vizsgálat elvégzése nem szűrő jellegű lett volna, hanem a helyes diagnózis felállításához lett volna szükséges, azonban erre nem került sor. Amennyiben idejekorán elvégzik a röntgenvizsgálatot, kiderülhetett volna, hogy a bélelzáródás csak műtéttel oldható meg, a műtét korábbi elvégzésével megelőzhető lett volna a több napig tartó fájdalom és szenvedés, valamint az általános állapotromlás, a gyulladás idejének meghosszabbodása, amely nem vagyoni kártérítésre ad alapot. Továbbra is felrótta az alperesi jogelődnek, hogy az antibiotikus kezelést csak a haemokultúra tenyésztés eredménye ismeretében kezdték meg március 27-én, nem pedig vakon, a leoltás eredménye nélkül, ahogy a szakértő véleménye szerint is kellett volna. Kiemelte, hogy a felperesnek azzal a tudattal kell élnie, hogy a hasfala állapota rosszabbodhat, a már meglévők mellett további sérvek kialakulása lehetséges. Utalt arra is, hogy az elsőfokú bíróság indokolatlanul alkalmazta a Pp. 81. § (1) bekezdését a perköltség meghatározása során, ugyanis a megállapított 5.000.000 forinthez képest sem volt nyilvánvalóan eltúlzott a perben követelt 7.000.000 forint összegű nem vagyoni kártérítés.

A felperes és a II. rendű alperes fellebbezési ellenkérelme - a fellebbezésükben foglaltakon túlmenően - az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyására irányult.

Az elsőfokú bíróság ítéletének jogerőre emelkedett rendelkezése nem volt, ezért azt a Fővárosi Ítéltábla teljes terjedelmében felülbírált [Pp. 228. § (4) bekezdés].

A felperes fellebbezése megalapozatlan, az I-II. rendű alperesek fellebbezése részben megalapozott.

Az elsőfokú bíróság kellő részletességgel lefolytatott bizonyítási eljárás után, a feltárt peradatok okszerű és helytálló mérlegelésével helyes tényállást állapított meg, a Fővárosi Ítéltábla az arra alapított és a helyesen felhívott jogszabályok alkalmazásával meghozott ítéleti döntésével túlnyomórészt - a nem vagyoni kártérítés mértékének kivételével - egyetértett. A fellebbezésekben foglaltakra tekintettel a következőket emeli ki:

A II. rendű alperes a fellebbezési eljárásban is vitatta jogutódi minőségét, a Fővárosi Ítéltábla ezért mindenekelőtt utal arra, hogy a jelen ügyben született 7.Pkf.25.708/2011/2. számú jogerős végzésében már állást foglalt: a per alapjául szolgáló kárkötelemben a károkozó ...KI-nek a ... és - az ... közbenső jogutódlását követően - a ... is a jogutódja. A károsulti pozícióban lévő felperes igényének érvényesítését nem gátolhatja a jogutódok között a jogutódlás kérdésében kialakult vita. Ebből következik, hogy a II. rendű alperes a fellebbezésében alaptalanul hivatkozott jogutódi minősége hiányára. A II. rendű alperes fellebbezési hivatkozásával szemben a II. rendű alperes a Kúria álláspontja szerint is a ...KI jogutódjának minősül (Pfv.III.21.952/2014/7.), a II. rendű alperes által hivatkozott kúriai döntés az annak alapjául szolgáló eltérő tényállás okán a jelen perben nem volt figyelembe vehető.

A Fővárosi Ítéltábla a kereset jogalapját illetően utal arra, hogy a jogvitát arra figyelemmel kellett elbírálni, hogy a felperes és az alperesi jogelőd között - társadalombiztosítási elemekkel is átszőtt - a megbízási és a vállalkozási szerződés jellemzőit magában foglaló polgári jogi jogviszony jött létre, amelynek megszegése - hibás teljesítése - esetén az alkalmazandó kártérítési jogkövetkezmény feltételeit a káresemény idején hatályos régi Ptk. 318. § (1) bekezdése alapján érvényesülő régi Ptk. 339. § (1) bekezdése tartalmazza. A polgári jogi kártérítési felelősség általános feltételei közül - a Pp. 164. § (1) bekezdése szerint - a károsultnak kell bizonyítania, hogy a károkozó jogellenes magatartásával okozati összefüggésben kára keletkezett, ugyanakkor a károkozó kimentheti magát annak bizonyításával, hogy úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. Az adott helyzetben - egészségügyi intézménytől - általában elvárható magatartás tartalmát az Eütv. káresemény idején hatályos 77. § (3) bekezdése szerinti gondossági mérce - vagyis az ellátásban résztvevőktől elvárható gondosság - tölti ki. A hivatkozott jogszabályi rendelkezésekből következően a felperest terhelte annak bizonyítása, hogy károsodása az alperesi jogelőd egészségügyi intézmény jogellenes magatartásával okozati összefüggésben következett be.

A Fővárosi Ítéltábla általánosságban kiemeli, hogy a vagyoni károkért való felelősség szempontjából minden károkozás, amely nem minősül jogszerűnek - azaz valamely okból eredően a jog által engedélyezettnek -, az jogellenes. A jogellenesség tartalma nem vagyoni kár megtérítése iránti ügyekben az, hogy a törvény a személyhez fűződő jogokat - a vagyoni jogokkal egy sorban - védelem alá helyezi, és mindenkit arra kötelez, hogy a személyhez fűződő jogokat tartsa tiszteletben. Ehhez képest az a magatartás jogellenes, amely személyiséget sért, vagy veszélyeztet. Mindebből arra lehet következtetni, hogy az Eütv. alapján érvényesített orvosi kártérítési felelősségi ügyekben a szakmai szabályok be nem tartása nem a jogellenesség, hanem a felróhatóság vizsgálata kapcsán bír jelentőséggel. Az Eütv. 77. § (3) bekezdése értelmében minden beteget - az ellátás igénybevételének jogcímére tekintet nélkül - az ellátásban résztvevőktől elvárható gondossággal, valamint a szakmai és etikai szabályok, illetve irányelvek betartásával kell ellátni. Az elvárhatóság jogi kategória, amelynek minősítése bírói és nem szakértői feladat. Abból, hogy a kórház orvosainak tevékenysége, szakmai vizsgálatok elvégzésének vagy diagnosztikus eredménye értékelésének elmaradása nem jelenti a konkrét szakmai előírás megszegését, nem következik, hogy a kórház (orvosai) az elvárható gondossággal és körületekintéssel jár(tak) el. Az orvos elvárható magatartását konkrét szakmai szabályok megsértésétől függetlenül is vizsgálni kell. Az egészségügyi intézmény kártérítési felelősség alóli mentesülését nem eredményezi önmagában az, hogy szakmai szabályt nem sértett, ha az orvosai az elvárható gondosságot elmulasztották. Az I-II. rendű alperesek a kártérítő felelősség alól azzal menthetik ki magukat, ha bizonyítják, hogy jogelődjük az Eütv. 77. § (3) bekezdése szerinti, az ellátásban résztvevőktől elvárható gondossággal, valamint a szakmai és etikai szabályok, illetve irányelvek betartásával járt el.

A kártérítés általános szabályát meghatározó jogszabályi rendelkezés a károkozó magatartás jogellenességét vélelmezi, azaz minden károkozó magatartás jogellenes, hacsak más jogszabály az adott károkozást

jogszerűnek nem minősíti. Ez azzal a következménnyel jár, hogy a jogellenességet a károsultnak az eljárás során nem kell bizonyítania, vagyis a károkozó nem mentheti ki magát a felelősség alól azzal, hogy az adott károkozás nem minősül jogellenesnek.

A Fővárosi Ítéltábla egyetértett az elsőfokú bíróság arra vonatkozó okfejtésével, hogy az I-II. rendű alperesek kártérítő felelőssége jogalapjának megállapításához a perben feltárt adatok elegendőek voltak. Nem vitás, hogy a felperes károsodása az alperesi jogelőd által végzett kezeléssel összefüggésben állt elő, ezért - amint arra az elsőfokú bíróság is helyesen utalt - az I-II. rendű alpereseknek kellett a felelősség alól kimenteni magukat annak bizonyításával, hogy a felperes ellátása során az elvárható gondossággal jártak el.

A jogvita érdemét tekintve, az alperesi jogelőd tevékenységét az Eütv. előírásaival összevetve, a rendelkezésre álló bizonyítékokat értékelve, az e tekintetben is kétségmentes, kiegészített szakértői vélemények alapján - amint arra az elsőfokú bíróság is mindenben helytállónan utalt - azt lehetett megállapítani, hogy az alperesi jogelőd az első és második műtét során nem követett el olyan mulasztást, amellyel okozati összefüggésben a felperesnek kára származott volna. Kétségtelen, hogy a Semmelweis Egyetem Általános Orvostudományi Kar Igazságügyi és Biztosítás-orvostani Intézet szakvéleménye szerint szakmai szabályszegésként értékelhető, hogy az alperesi jogelőd a végbéltumor műtétet követő bélműködési zavar tisztázására több napon keresztül nem végzett röntgenvizsgálatot, ezzel szemben ugyanakkor az ISZKI...i Intézete úgy foglalt állást, hogy operatív konzekvencia hiányában annak elvégzése nem volt korábban indokolt, a cél az újabb műtét elkerülése volt, a szakmai szabályok szerint a hasi műtét után fellépő bélhűdést gyógyszeres mozgatással kell áttörni, nem kifogásolható ezért, hogy csak ennek néhány napon keresztül történt eredménytelen kísérlete után döntött az alperesi jogelőd a bélelzáródás műtéti megoldása mellett. A szakértői vélemények megállapításainak összevetéséből az állapítható meg, hogy a műtét elvégzése előtt tisztázni kellett, hogy bélhűdésről vagy bélelzáródásról van szó, a felperesnek az első, 2005. március 9-én elvégzett műtétet követő bélelzáródás gyanúja miatti röntgenvizsgálat korábbi elvégzésének - függetlenül attól, hogy az szakmailag indokolt volt vagy sem - hiányából nem származott kára, ezért ennek kapcsán az alperesi jogelőd kártérítő felelőssége sem állapítható meg.

Az elsőfokú bíróság nem tévedett akkor sem, amikor úgy foglalt állást, hogy az alperesi jogelőd mulasztása miatt, az orvosi dokumentáció Eütv. 136. § (1) bekezdésének meg nem felelő vezetése miatt nem tudható, hogy a gáti idegentest mikor maradt vissza a felperes szervezetében, azonban a drain bennhagyása a felperes testében olyan, a műtéti kockázat körén kívül eső mulasztás, jogellenes és felróható magatartás, amely az alperesi jogelőd kártérítő felelősségét megalapozza. Az I-II. rendű alperesek fellebbezési hivatkozásával szemben nem annak van jelentősége, hogy a harmadik, 2005. decemberi műtét során bekövetkezett hólyagsérülés a műtét gondos elvégzése mellett is esetlegesen jelentkező szövődményének minősül-e, hanem annak a körülménynek - amint arra az elsőfokú bíróság is helytállónan mutatott rá -, hogy amennyiben az alperesi jogelőd nem hagy vissza idegentestet a felperes szervezetében, annak eltávolítását sem kellett volna megkísérelni, és a hólyagsérülés bizonyosan nem következik

be a műtét során, tekintetbe véve azt a szakértői megállapítást is, hogy önmagában a sztóma korrekció szövődményeként hólyagsérülés nem következhet be. Nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy az alperesi jogelőd a felperest a 2005. december 7-ei műtétet megelőzően nem tájékoztatta a műtét kettős céljáról, a tájékoztatás csak a sztóma korrekcióra terjedt ki, az idegentest utáni kutatásra nem. Ebben a helyzetben az alperesi jogelőd mulasztása a felperest elzárta önrendelkezési jogának gyakorlásától, attól, hogy esetlegesen, a várható szövődmények, kockázatok ismeretében a műtét mellőzése mellett döntsön.

Következetes a bírói gyakorlat abban, hogy amennyiben az egészségi állapot hátrányos változása több olyan lehetséges okra visszavezethető, amelyek a kórház tevékenységéhez kapcsolódnak, úgy a gondossági követelmény teljesülését valamennyi ok esetében vizsgálni kell. Amennyiben az egészségügyi szolgáltató az elvárható gondosságot nem tanúsította, csak akkor mentesülhet a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a tőle elvárható gondosság tanúsítása ellenére sem lett volna esély az egészségkárosodás teljes vagy részleges elkerülésére; ezzel szemben ha valószínűsíthető, hogy az időben történő felismerés, kezelés és beavatkozás mellett akár minimális, ámde reális esély lett volna a hátrányos következmények elkerülésére, akkor az egészségügyi szolgáltató kártérítési felelőssége megállapítható. Az adott esetben a szakértői vélemények alapján nem kétséges, hogy a felperes urológiai, illetőleg andrológiai panaszainak hátterében a hólyagsérülés mellett a felperes daganatos alapbetegsége, illetőleg az ellene alkalmazott sugárterápia, valamint pszichés eredetű okok, és a vizelési panaszokra szedett gyógyszerek is állhatnak, azonban tekintettel arra, hogy a panaszok a harmadik műtét elvégzését követően jelentkeztek, alappal állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy az I-II. rendű alperesek kártérítő felelősség alóli kimentése azért nem lehetett sikeres, mert ki nem zárható módon az idegentest eltávolítását célzó harmadik műtét során keletkezett hólyagsérülés is szerepet játszott a felperes vizelési- és potenciazavara kialakulásában. A Fővárosi Ítéltábla rámutat továbbá arra, hogy az okozati összefüggés a bekövetkezett kár és a felróható, jogellenes magatartás között nem csak közvetlen, hanem közvetett is lehet, a károkozó - az adott esetben az alperesi jogelőd - felelőssége abban az esetben is fennáll, amennyiben mulasztása következtében a károsult, a felperes csak az esélyét veszti el annak, hogy sorsa másként alakuljon. Az alperesi jogelőd mulasztása hiányában nagyobb esély lett volna arra, hogy a felperes urológiai, merevedési zavarai nem alakulnak ki, kisebb eséllyel következett volna be a maradandó egészségkárosodása.

Mindezekből következik: az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy az I-II. rendű alperesek a kártérítő felelősség alól magukat kimenteni nem tudták, ezért kötelesek a felperes vagyoni és nem vagyoni kárának megtérítésére.

A Fővárosi Ítéltábla a felperes nem vagyoni kárigényének mértéke kapcsán a következőkben kifejtetteknek tulajdonított jelentőséget.

A káresemény bekövetkeztekor hatályban volt régi Ptk. 339. § (1) bekezdése alapján, aki másnak jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentésül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. A régi Ptk. 355. § (1)

bekezdése szerint a kárért felelős személy köteles az eredeti állapotot helyreállítani, ha pedig az nem lehetséges, vagy a károsult azt alapos okból nem kívánja, köteles a károsult vagyoni és nem vagyoni kárát megtéríteni. A nem vagyoni kár megtérítésére ugyanazok a szabályok vonatkoznak, amelyeket a vagyoni károk esetén is alkalmazni kell, vagyis a kárt - a régi Ptk. 339. § (1) bekezdése és a Pp. 164. § (1) bekezdése szerint - a károsultnak megfelelően bizonyítania kell.

Kétségtelen, hogy a személyiséget ért kár valójában megfizethetetlen, a nem vagyoni kártérítés elvi alapjait rögzítő 34/1992. (VI. 1.) AB határozatban foglaltaknak megfelelően a polgári jogi védelem módja - a kártérítés - a sérelemhez képest valójában inadekvát, a kártérítési összeg meghatározásánál a bíróságok józanságának, mértéktartásának és elhivatottságának van szerepe.

A régi Ptk. 355. § (1) bekezdése szerinti nem vagyoni kártérítés intézménye arra szolgál, hogy a károsultaknál a személyiségi jogi - amely nem pusztán egészségromlás lehet - sérelem következtében bekövetkezett hátrányt, életminőségükben beállt negatív irányú változást másnemű előny, pénz nyújtásával kísérelje meg kompenzálni. A nem vagyoni kártérítés összegének meghatározása sosem egzakt módon, hanem mindig bírói mérlegeléssel, az eset összes körülményeinek figyelembevételével történhet, ezen belül figyelemmel kell lenni a károsultat ért nem vagyoni sérelem jellegére, súlyosságára, arra, hogy a károkozó magatartás folytán hogyan változtak a károsult életkörülményei. Összehasonlító adatként kell vizsgálni a kárkori ár- és értékviszonyokat, valamint a bírói gyakorlat által hasonló esetekben alkalmazott kártérítési összegek nagyságrendjét is.

Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg a felperest - az alperesi jogelőd károkozó magatartásával okozati összefüggésben - ért hátrányos változásokat. A kéresemény idején - 2005-ban - érvényesülő ár- és értékviszonyokat, valamint a más hasonló jellegű ügyekben folytatott bírói gyakorlatot alapul véve azonban a felperes javára megítélt nem vagyoni kártérítés összegét - amint arra az I-II. rendű alperesek helytállóan hivatkoztak fellebbezésükben - némileg eltúlzott összegben állapította meg. Nem hagyható ugyanis figyelmen kívül, hogy a felperes életvitelét, életvezetését, egészségi állapotát daganatos alapbetegsége is hátrányosan érintette, az I-II. rendű alperesek kizárólag az idegentest eltávolítását célzó harmadik műtéttel okozati összefüggésben kialakult nem vagyoni hátrányok kompenzálására kötelesek. A Fővárosi Ítéltábla ezért a kéresemény idején fennállt ár- és értékviszonyoknak megfelelően 3.500.000 forintot tartott alkalmasnak a felperes nem vagyoni kárának kompenzálására. Ezen túlmenően azonban a felperes, illetőleg az I-II. rendű alperesek fellebbezése olyan körülményt, amely a mérlegelés szempontjait oly módon módosította volna, hogy annak következményeként a kártérítés összegének további megváltoztatására adott volna alapot, nem jelölt meg.

A felperes alaptalanul sérelmezte fellebbezésében, hogy az elsőfokú bíróság mérlegeléssel a felperes kórházi tartózkodásához köthető költségek felét tartotta az I-II. rendű alperesekre áthárítható, indokolt költségnek, ugyanis a keresetben ezen a címen érvényesített 123.950 forint követelés több műtéthez kapcsolódott, nem kizárólag az I-II. rendű

alperesek kártérítő felelősségét megalapozó harmadik, az idegentest eltávolítását megkísérlő műtétéhez.

A felperes követelése a megváltoztató rendelkezés mellett sem volt eltúlzottnak tekinthető, a felperes 50%-ban minősül pernyertesnek, ezért a Pp. 81. § (2) bekezdése alapján igényt tarthat a javára megállapított marasztalási összegnek - 3.651.754 forint - megfelelő perköltség megfizetésére, amelynek összegét a Fővárosi Ítéltábla nem érintette, az elsőfokú bíróság ítéletének rendelkező részében megállapított ügyvédi munkadíj összege ugyanis - függetlenül attól, hogy az indokolással szemben a felperes jogi képviselője nem köteles áfa fizetésére - megfelel a felperest a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) és (6) bekezdései alapján megillető, a tényleges ügyvédi tevékenység arányában mérlegeléssel megállapítható ügyvédi munkadíjból álló elsőfokú perköltség összegének. A Fővárosi Ítéltábla ugyanakkor a másodfokú eljárásban kialakult pernyertesség-pervesztesség arányának megfelelően az I-II. rendű alperesek szakértői díj fizetési kötelezettségét leszállította, míg - a felperes személyes költségmentessége folytán - az állam által viselt szakértői díj összegét felemelte.

Mindezek alapján a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése értelmében a rendelkező részben foglaltak szerint részben megváltoztatta, míg az ezt meghaladó rendelkezések tekintetében - helyes indokaira utalással - azt helybenhagyta.

Az I-II. rendű alperesek fellebbezése kisebb részben volt eredményes, és a felperes fellebbezése sem vezetett eredményre, ugyanakkor összességében a fellebbezési eljárásban az I-II. rendű alperesek tekinthetők túlnyomórészt sikertelennek, ezért az I-II. rendű alperesek másodfokú eljárásban is irányadó Pp. 81. § (1) bekezdése alapján a felperes részére a jogi képviselete ellátásáért a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2), (5) és (6) bekezdéseiben foglaltak szerint a tényleges ügyvédi tevékenység arányában mérlegeléssel megállapított munkadíj perköltségként való megfizetésére kötelesek. A fellebbezési eljárási illetékről szóló rendelkezés - a felperes teljes személyes költségmentességére, és az I-II. rendű alperesek illetékmentességére figyelemmel - a Pp. 81. § (1) bekezdésén, az Itv. 46. § (1) bekezdésén, valamint a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdésén, 14. §-án, és a 15. § (1) és (3) bekezdésein alapul.

Budapest, 2016. március 4.

Dr. Sághy Mária s. k.
a tanács elnöke

Dr. Kincses Attila s. k.
előadó bíró

Dr. Csordás Csilla s. k.
bíró